

УДК 633.88

Код UPOV: SOLAN_LAC

Методика

проведення експертизи сортів пасльону часточкового (*Solanum laciniatum* Forst.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Solanum laciniatum* Forst.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 10 г.

2.3 Насіння має бути здорове на вигляд, не уражене хворобами, не пошкоджене шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до завершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин $0,45 \times 0,25$ м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
 MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);
 VG: візуальна разова оцінка групи рослин;
 VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними в описі.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або у комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Стебло: антоціанове забарвлення (ознака 3);
- Стебло: місце початку галузження (ознака 6);

- Квітка: тенденція формування поодиноких квіток на початку цвітіння (ознака 12);
- Квітка: жовті жилки віночка (ознака 15);
- Суцвіття: кількість квіток (ознака 17);
- Рослина: тривалість періоду вегетації (ознака 25).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів пасльону часточкового

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька середня висока	3 5 7	
2. QL	Стебло: здерев'янілість біля основи VG, 4	відсутня наявна	1 9	
3. (*) (+) QL	Стебло: антоціанове забарвлення VG 2	відсутнє наявне	1 9	
4. QN	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення VG, 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
5. QN	Стебло: інтенсивність зеленого забарвлення верхньої частини VG, 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
6. (*) QL	Стебло: місце початку галуження VG, 2	нижня третина середня третина верхня третина	1 2 3	
7. (+) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
8. (+) QN	Листок: за шириною MS 2	вузький середній широкий	3 5 7	
9. (+) QN	Листок: співвідношення довжина / ширина MS, 2	мале середнє велике	3 5 7	
10. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VG, 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
11. (+) QL	Листок: рельєфність центральної жилки VG, 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
12. (*) QL	Квітка: тенденція до формування поодиноких квіток на початку цвітіння VS, 1	відсутня наявна	1 9	
13. QN	Квітка: інтенсивність фіолетово-синього забарвлення віночка VS, 2	слабка помірна сильна	3 5 7	

1	2	3	4	5
14. QN	Квітка: інтенсивність жовтого забарвлення чашечки VS, 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
15. (* QL	Квітка: жовті жилки віночка VS, 2	відсутні наявні	1 9	
16. (* PQ	Суцвіття: за формою VG 2	китицеподібне завиток щільна волоть китицеподібний зонтик	1 2 3 4	
17. (* (+) QN	Суцвіття: кількість квіток VG 2	мала середня велика	3 5 7	
18. QN	Плід (багатонасінна ягода): інтенсивність жовтого забарвлення VS, 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
19. (+) QN	Плід: за довжиною MS 4	короткий середній довгий	3 5 7	
20. (+) QN	Плід: маса MS 4	мала середня велика	3 5 7	
21. (+) QN	Насінина: за довжиною MG 3	коротка середня довга	3 5 7	
22. PQ	Насінина: забарвлення MG, 3	світло-коричневе темно-коричневе	1 2	
23. (* (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MG 3	мала середня велика	3 5 7	
24. (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG, 1	ранній середній пізній	3 5 7	
25. (* (+) QN	Рослина: тривалість періоду вегетації MG 4	коротка середня довга	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів пасльону часточкового

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	Початок цвітіння
2	Повне цвітіння
3	Стигле насіння
4	Стигли плоди

До 1. Рослина, за висотою, см.

Низька – до 170, середня – 170–230, висока – понад 230.

До 3. Стебло: антоціанове забарвлення.

1
Відсутнє

9
наявне

До 7. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 20, середній – 20–30, довгий – понад 30.

До 8. Листок: за шириною, см.

Вузький – до 15, середній – 15–22, широкий – понад 22.

До 9. Листок: співвідношення довжина / ширина, разів.

Мале – до 1,5; середнє – 1,5–2,0; велике – понад 2,0.

До 11. Листок: рельєфність центральної жилки.

Визначається виступанням жилки (по довжині) над поверхнею листкової пластинки.

Слабка – 1/3 жилки, середня – 1/2, сильна – понад 1/2.

До 17. Суцвіття: кількість квіток, шт.

Мала – до 15, середня – 15–22, велика – понад 22.

До 19. Плід: за довжиною, см.

Короткий – до 1,5; середній – 1,5–2,5; довгий – понад 2,5.

До 20. Плід: маса, г.

Мала – до 2, середня – 2–4, велика – понад 4.

До 21. Насінина: за довжиною, мм.

Коротка – до 1,0; середня – 1,0–1,7; довга – понад 1,7.

До 23. Насіння: маса 1000 шт., г.

Мала – до 1,5; середня – 1,5–2,0; велика – понад 2,0.

До 24. Рослина: час початку цвітіння, місяць, декада.

Ранній – до II декади червня;
середній – II декада червня;
пізній – після II декади червня.

До 25. Рослина: тривалість періоду вегетації, діб.

Коротка – до 140, середня – 140–155, довга – понад 155.

9. Література

1. Біленко В. Г. Технологія вирощування лікарських рослин і використання їх у медицині та ветеринарній практиці / В. Г. Біленко, В. І. Лушпа, Б. Є. Якубенко, [та ін.]. – К.: Арістей, 2007. – С. 378–379.
2. Балицкий К. П. Лекарственные растения и рак / К. П. Балицкий, А. П. Воронцова. – К.: Наукова думка, 1982. – С. 50.
3. Ловкова М. Я. Почему растения лечат / М. Я. Ловкова, А. М. Рабинович, С. М. Пономарева. – М.: Наука, 1990. – С. 175.
4. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 28.